

[illegible][illegible]

	<p>אזא ווי דו דארף ניט קומען פֿרייטיק צו נאכטס, נאָר אין דער וואָכן צעברעכסט מיר דאָס געשעפֿט!</p> <p>טאָמאַרע האָט געשלעפֿט דאָס קופֿערל צו דער חֲבֵרַטע, לאהקע די שוואַרצע, וועלכע האָט געוואוינט אָף שקאַפֿלערנע, הינטערן וואָקזאַל. אָפֿן וועג האָט זיך אַלץ אין איר געבונטעוועט קעגן בערטען. יענע האָט אין גאַנצן פֿאַרגעסן, אַז אַ מיידל פֿון דער בראַזשנע איז אויך אַ מענטש מיט האַרץ און געפֿיל, ווי מע זינגט אין ייִדישן טעאַטער.</p> <p>זי האָט דאָך ניט געאַרבעט באַ רעדלעך מצה, וואו דער אויוון ברענט און מע דארף וואָס גיכער פֿאַררוקן די סחורה. אָף וועמען האָט זי זיך געוואָרפֿן, די באַנדערשניצע? אָף הערשעלעך, דעם סאַמע-עלנטן, וואָס האָט ניט געהאַט אין גאַנץ ווילנע צו וועמען זיך צוצוטוליען...</p> <p>באַ לאהקען האָט טאָמאַרע געהאַט צייט אַרייַנצוקוקן אין אַ ביכל. פֿון אַלע אין פֿאך איז זי געווען די סאַמע גראַמאַטנע, אַפֿילו געבעטן טיכער אין דער ביבליאָטעק „מפֿיצ־השכלה“, וואָס אָף זאַוואַלנע גאַס. אמת, זי האָט געמוזט אָנקומען צום ביבליאָטעקער קראַסני, ער זאָל איר זאָגן וואָס צו לייענען. דורך אים טאַקע איז זי געקומען צו אַ ביכל, אָנגעשריבן דורך איינעם אַ דיומאַ מיט דעם נאָמען די קאַמעליען-דאַמע. זי האָט געלייענט די מעשה פֿאַר איר חֲבֵרַטע לאהקע די שוואַרצע, און ביידע האָבן זיך גוט אָנגעוויינט, דער עיקר באַם סוף, ווען די קאַמעליען-דאַמע, וואָס איז גאַרנישט געווען קיין דאַמע, נאָר געגעסן דאָס זעלבע ביטערע שטיקל ברויט פֿון וואַלגערן זיך אין פֿרעמדע בעטן, איז אוועק שטאַרבן. ווען סיאָמקע קאַגאַן, דער רעפֿאַרטער פֿון דער צייטונג ווילנער טאַג, האָט פֿאַרטראַכט צו גרינדן אַ פּראָפֿעסיאָנעלן פֿאַראיין פֿון די ווילנער גאַסן-מיידלעך, האָט טאָמאַרע די ערשטע גענומען אַ וואָרט, זי האָט דאָס אויפֿגעהויבן די פֿראַגע וועגן איבערשעהען, וואָס די באַנדערס, די באלעבאטיס פֿון די הייזקעלעך, האָבן ניט געוואָלט אָנערקענען. פֿון דעם פּראָפֿעסיאָנעלן פֿאַראיין איז גאַרניט געוואָרן, ווי פֿון אַנדערע סיאָמקעס פּראָיעקטן, אָבער טאָמאַרען זענען פֿון יענע טעג איבערגעבליבן אויסלעגן-דישע ווערטער ווי עקספּלואַטאַציע, קלאַסן-באַוואוסטזיין און גענעראַל-שטרייך.</p>	
	<p>טאָמאַרע איז אוועק פֿון פֿאך. זי האָט געוואוינט באַ לאהקען, וואָס</p>	

[illegible]

	<p>כתב־יד, וואָס האָט געדאַרפֿט האָבן אַ גוטע פֿאַר הונדערט יאָר. דער נאָמען פֿון מחבר איז ניט געווען אָנגעגעבן. דער קונטרס האָט געהייסן אַהבה בתענוגים, וואָס אָפּ פֿראַסט יידיש הייסט דאָס: די ליבע אין פֿאַרגעניגנס.</p> <p>סיאַמקע האָט גלייך פֿאַרגעלייגט לונסקין איבערזעצן דעם קונטרס אָפּ יידיש. יענער האָט אים מבטל געמאַכט מיט אַ שמייכל אין זיין געדיכטער באָרד, און געשעפטשעט דערביי:</p> <p>— איי, סיאַמע, דער לימוד, וואָס דו ווילסט איינפֿירן אין ווילנע, האָבן אונדזערע חכמים געבראַכט פֿאַר דעם עולם פֿריער פֿון דיר. וועסט מיט דעם ניט אַנטדעקן אַמעריקע...</p> <p>ס'האָבן ניט געהאַלפֿן סיאַמקעס אַרגומענטן, אַז די גאַנצע זאַך קאָן זיין אַזוינס און אַזעלכס. דאָס וועט מרעיש־עולם זיין. אַ שול פֿאַר ליבע אין ווילנע, וואָס באַדינט זיך מיט לערן־מאַטעריאַל פֿון אַריגינעלע, יידישע מקורות, ממש פֿון דער רבנישער ליטעראַטור. הייַקל לונסקי, מיט זיין איַזערנעם געדולד, האָט אויסגעהערט סיאַמקען ביזן סוף און פֿאַרשטופֿט דעם קונטרס צוריק אין דער שאַפֿע צווישן אַנדערע זעלטענע ספֿרים.</p> <p>טאַמאַרע האָט זיך נישט פֿאַרלאָזט אָפּ סיאַמקען מיט זיינע פֿאַנטאַזיעס און אָנגעהויבן זוכן וואָס צו טאָן. פֿריער האָט זי זיך געוואַלט שטעלן אַפֿן מאַרק מיט אַ קאַשיק הינערישן דרויב, אָבער די מאַרק־ייִדענעס האָבן איר ניט צוגעלאָזט. צו פֿיל הענדלערקעס האָבן זיך צעשטעלט מיט זייער סחורה. איז זי אַוועק אין שחיטה־שטיבל פֿליקן עופֿות. דאָרטן האָבן די ווייבער זי יאָ פֿיין אויפֿגענומען. ס'האָט לאַנג ניט געדויערט און טאַמאַרע האָט מיטגעבראַכט לאַהקען די שוואַרצע צו דער אַרבעט. זענען זיי ביידע געזעסן, פֿאַרזונקען די פֿיס אין בערג הינערישע און גענדזענע פֿעדערן, און פֿון צייט צו צייט זיך דערמאָנט די אַמאָליקע יאָרן, ווען פֿון איין גאַסט האָט מען געהאַט מער ווי פֿון צען אָפּגעפֿליקטע הינער.</p> <p>לאַהקעס ייִנגל, עלינקע, וואָס זי האָט געהאַט פֿון אַ צופֿעליקן יידן און געטענהט, אַז דאָס איז געווען אליהו־הנביא, איז אומגעלאָפֿן איבער דעם שחיטה־שטיבל און אַלע פֿליקערקעס האָבן געקליבן נחת פֿון אים.</p> <p>איין זאַך האָט סיאַמקע יאָ אויפֿגעטאָן פֿאַר טאַמאַרען. ער האָט זי אַריינגעצויגן אין אַ קרייזל, וואָס האָט זיך געזאַמלט געהיים אין אַן אייערשטיבל אָפּ יידישע גאַס, אין ראַמיילעס הויף. דאָרטן זענען געזעסן לאַנגע אַוונטן אַ פֿאַר הויזן־נייער, עטלעכע שניידער־געזעלן, נייטערקעס, אַ הענטשקע־מאַכער, און אַ בחור מיט הונגעריקע אויגן האָט געלויבט</p>	
17		

[illegible]

	<p>פֿאַר זיי דאָס לעבן אין גרויסן ראַטן־פֿאַרבאַנד, אונטער דער זון פֿון דער סטאַלינישער קאַנסטיטוציע. אַ לעבן מקנא צו זיין. אלע אין קרייזל האָבן געוואוסט וואָס טאַמאַרע איז פֿריער געווען. דער דאַרער בחור האָט זי פֿאַרגעשטעלט ווי אַ געוועזענעם שקלאָף פֿון דער בורזשואַזער אָרדענונג. טאַמאַרע די הויכע האָט געפֿליקט עופֿות, באַזוכט פֿון מאָל צום מאָל דעם קרייזל און זיך געסטאַרעט זיין צופֿרידן מיט איר לעבן. ס'איז ניט געווען אַזוי לייכט. אַ מאָל פֿלעגט זי אַ צי טאָן אַנטאָן צוריק דאָס רעקל מיטן טיפֿן שליין, וואָס דורך אים האָט מען געזען אירע הויכע פֿיס, אַרויפֿציען אָף זיך די אָפֿענע בלוזקע, נעמען אין האַנט דעם לאַקירענעם רידיקול, און זיך אַוועקשטעלן אָף סאַוויטשער גאַס, לעבן קינאַ פֿיקאַדילי, זשמורען מיט אַן אויג; טאַמער גייט אָבער ווער פֿאַרביי פֿון די נייע באַקאַנטע, וואָס וועלן זיי זאָגן? דאַרטן, אין דעם בוידעמשיבל אָף ייִדישע גאַס האָט מען זי אויפֿגענומען ווי זי וואָלט גאַרנישט געדינט באַ בערטען די לוכטע. האָט זי זיך באַנונגט מיט דעם שחיטה־שטיבל, און מיט נעמען אַ ביכל פֿון דער ביבליאַטעק.</p> <p>האַט דער ביבליאַטעקער קראַסני אונטערגערוקט טאַמאַרען אין איילע־ניש אַ ביטל דערציילונגען. די זאַמלונג האָט געהייסן פֿאַלקסט־מילעכע געשיכטן, פֿון אַ שרייבער, אַ געוויסן פרץ. האָט זי גלייך געוואָלט בעטן עפעס אַנדערש—אַ ראַמאַן, אַ ליבע מיט דועלן. אָבער דאָס איז געווען פֿרייטיק, לייענער האָבן זיך געשטופֿט און געאיילט נעמען אַ בוך אָף שבת, האָט טאַמאַרע אַריינגעלייגט די געשיכטן אין קאַשיק און אַוועק אָף שקאַפלערנע, צו לאַהקען.</p> <p>זענען ביידע חבֿטערעס געזעסן אין אַוונט באַם טיש, ווי צוויי אויסגעדינטע סאַלדאַטן, און געשוויגן. עלינקע איז שוין געשלאָפֿן. אַפֿן קאַמאַד האָבן געצאַנקט די שבת־ליכט, וואָס לאַהקע האָט זיך געמאַכט אַ מינהאַ אַנצוצינדן זינט איר קדיש איז געבוירן געוואָרן. האַרבסט איז געווען. אַ דריבענער רעגנדל האָט געקלאַפט אין נידעריקן פֿענצטער וואָס איז אַרויס צו אַ שטיקל גאָרטן, ווי דער שטייגער פֿון די הילצערנע שטיבער אין יענער געגנט. טאַמערע האָט געבלעטערט די געשיכטן און שווערע ספֿקותן האָבן געקרימט אירע פֿולע ליפֿן. לאַהקע האָט געקליבן די ברעקלעך חלה פֿון שבתדיקן טיששעך, און געשוויגן. זי האָט געהאַט פֿאַראַיבל אָף דער חבֿרטע, וואָס אַ גאַנצן אַוונט האָט זי מיט איר ניט אויסגערעדט קיין וואָרט און נאָר געווען פֿאַרנומען מיט איר בוך. האָט זי זיך ניט איינגעהאַלטן און אַ בורטשע געטאָן:</p>	
--	---	--

[illegible]